

A hazai szerzői jogi szabályozás történetében két jelentős kezdeményezés indult, amelyek javaslati szinten ragadtak meg, noha kidolgozottságuk és elveik jóval megelőzték korukat. E javaslatok *Szemes Bertalan* és *Balás P. Elemér* nevéhez fűződtek. Míg azonban az előbbiről részletes

és kimerítő tanulmány született,¹ addig a szakirodalom, bár felismerte jelentőségét (pl. Boytha György, Faludi Gábor), átfogó, részletes elemzésével adós maradt. Jelen írás kísérletet kíván tenni e hiányosság pótlására.

Balás P. Elemér (1883–1947) kodifikátor, jogtudós, bíró és professzor egy személyben; nemhiába nevezte őt Rácz György az utolsó magyar polihisztor jogásznak.² Pályáját gyakorlati jogászként kezdte; mint ügyészt egészen fiatalon rendelték az Igazságügyi Minisztérium törvényelőkészítő osztályára, ahol két évtizeden keresztül végzett kimagasló kodifikátori munkát. Miniszteri tanácsosként került a Kúriához, ahol rendkívüli tudományos kvalitásait a legmagasabb gyakorlati fórumon érvényesíthette. 1934-ben egyetemi magántanár tudományos fokozatot szerzett a Szegedi Egyetemen büntetőjog tárgykörben, majd a polgári törvénykezési jogi tanszék tanszékvezetője lett ugyanezen az egyetemen 1937-től. Az MTA levelező tagjává választották 1943-ban, végül 1945-től haláláig a büntető anyagi és eljárási jog tanszékvezető egyetemi tanára volt. A Szerzői Jogi Szakértő Bizottság elnöke, valamint a Magyar Sajtótudományi Társaság és a Társadalomtudományi Társulat alelnöke volt.³

Monumentális életművét mi sem jelzi jobban, hogy magyar, valamint olasz, német és francia nyelvű publikációinak száma meghaladja a kétszázát. Irodalmi munkássága 1912-ben kezdődött; főműve „Az okozatosság büntetőjogi problematikája,” amely mind a mai napig ennek a bonyolult büntetőjogi kérdésnek az egyik legjobb hazai elemzése. Emellett előszeretettel foglalkozott a gazdasági büntetőjoggal is. 1917-ben jelent meg „Az árdrágító visszaélésekről szóló törvény a gyakorlatban” című terjedelmes munkája. A két világháború között a gazdasági verseny felé fordult figyelme – 1924-ben Kuncz Ödön professzorral együtt írta „A tisztességtelen verseny” című művet, majd ezekből összefoglalva, e terület büntetőjogi vetületeit vette számba „A tisztességtelen verseny büntetőjoga” című könyvében. A büntető eljárásjog területén kiemelkedő tanulmányai „Az új büntetőnovella és a perorvoslat reformja” (1928) és a „Reformgondolatok a bünvádi perjog köréből” (1933). A Szladits Károly által szerkesztett „Magyar magánjog” című mű személyiségi jogi és szerzői jogi fejezeteinek szerzőjét is benne tisztelhetjük. A technikai fejlődéssel felmerülő problémák megoldása is élénken foglalkoztatta. Egész életművére rányomta bélyegét a szellemi alkotások oltalmának kutatása, jogi vonatkozásainak feltárása, kultúrtörténeti összefüggéseinek filozófiai elemzése. Számos tanulmánya jelent

Ruszthi Hunor:

Dr. Balás P. Elemér szerzői jogi törvényjavaslata

meg a sajtódeliktumról, a szerzői jogi reformtörekvésekről. Hazánkban még alig indult meg a rádiózás, amikor 1927-ben megírta a „Rádió, szerzői jog, sajtójog” című monográfiáját. Halála évében jelent meg a „Törvényjavaslat a szerzői jogról” című 136 oldal terjedelmű munkája. További szerzői jogi témájú tanulmányai: „Szerzői jogi reformtörekvések” (1927), „A film szerzőségének problémája” (1934), „Szerzői magánjogunk de lege ferenda” (1938).

A szerzői jogról szóló 1921: LIV. tc. fogycikkosságai következtében számos területen joghézagok keletkeztek a szerzői jogi szabályozásában, melyek ráadásul – a törvény minden területen kimerítő szabályozásra törekvése miatt – a technikai fejlődéssel tovább szaporodtak. A Magyar Királyi Kúria volt hivatott sokáig ezen segíteni, mely feladatát igen sikeresen oldotta meg.

Az 1930-as évek közepén azonban ismét felmerült a szerzői jog újabb kodifikációjának kérdése. A Kúria jogfejlesztő szerepét elismerve akadtak olyan jogászok is, akik egy teljesen új szerzői jogi törvényt alkotását tűzték ki célul. Közülük legjelentősebb Balás P. Elemér törvényjavaslata volt. Javaslatát 1934-ben alkotta, de a politikai viszonyok nem kedveztek annak közzétételéhez. 1947-ben végül megjelent e példaértékű munka, de a szocialista jogfelfogás azt nem érezte magáénak, így nem születhetett belőle jogszabály sem. E törvényjavaslat számos olyan korszerű szabályozást tervezett bevezetni, mely jóval megelőzte korát. Az alábbiakban csak az 1921-es törvény megoldásaitól eltérő, újszerűnek tekinthető szabályozást kívánjuk górcső alá venni.

A magyar szerzői jog történetében ez a javaslat kísérli meg először a szellemi alkotás definiálását, miszerint „a szellemi alkotás a szellemi tevékenységnek eredetiségét mutató s ehhez képest egyénien újszerű, közlésre is alkalmas eredménye” (2.§ 1. bekezdés).⁴ Kifejti továbbá Balás, hogy közömbös a szellemi alkotás tekintetebe annak megjelenési alakja, módja stb. Először adja meg a törvényjavaslat a szerző fogalmát is: „szerző az, aki szellemi alkotást saját szellemi tevékenységével hozott létre” (7.§ 1. bekezdés).⁵

Egyik legnagyobb újítása Balásnak, hogy külön tárgyalja a szerző személyiségi jogait a vagyoni jogoktól, ezzel a magyar magánjog rendszerébe akarta a javaslat szerzője a szerzői jogot beépíteni.⁶ A javaslat írója ezt egy paradoxonnal fejezi ki, miszerint a szerzői jog nem más, mint a személyiség dologi joga. A szerzői jogot szerinte egy elvi élű kettőség jellemzi, mert formája dologi jogias, míg tartalma személyiségi jellegű. A javaslat is osztja azon nézetet, mely szerint a szerző vagyoni

jogosítványai forgalomképesek, szemben a szellemi jogokkal, melyek nem ruházhatóak át másra, azokat csak a szerző gyakorolhatja.⁷

A szerző szellemi jogai (személyiségi jogok) között tárgyalja Balás a nyilvánosságra hozatal jogát és a szerzőkénti feltüntetéshez való jogot, utóbbit képzőművészeti alkotás eredeti példányán csak a szerző beleegyezésével, valamint a szerzői minőség elismeréséhez való jogot. Ezen jogok gyakorlásáról a javaslat szerint előzetesen lemondani nem lehet, és hatálytalan e jogok korlátozása is (11.§ 3. bekezdés). A műpéldány átruházásakor a műpéldány tulajdonosa a szellemi jogokat nem, a vagyoni jogokat pedig csak a szerző beleegyezésével gyakorolhatta (22.§ 1. bek.). A műpéldány tulajdonosa köteles volt továbbá tűrni, hogy a szerző szellemi és vagyoni jogait érvényesítse – különösen a többszörözés és a mű átdolgozása tekintetében, kivéve, ha a tulajdonos szembenálló érdekei nagyobb súlyúak voltak (28.§ 1-2. bek.).

A vagyoni jogok tárgyalásakor előrelátó módon tartózkodott az értékesítési módozatok taxatív felsorolásától, inkább példálózva sorolt fel néhány többszörösítési, forgalombahozatali módszert. Balás P. Elemér munkája meghaladta a hatályos jogot, amikor a bérbeadást kizárólagos szerzői jogként említette. A házi vagy iskolai körű előadást leszámítva minden előadást a szerzőt egyedülként megillető jogként statuálta.⁸ A bírói gyakorlatnak megfelelően nála is nyilvános előadásnak számított a mű rádió útján való közlése. Megállapodás esetében a vagyoni jogok tekintetében szerzőnek minősülhetett az, aki bíráló megjegyzéssel, átnézéssel, kijavítással segítséget nyújtott a szerzőnek (15.§ 1. bekezdés). A munkaviszonyban létrehozott iparművészeti alkotás értékesítési joga a munkaadót (vállalkozót) illette meg (15.§ 2. bek.). Az értékesítés a nyilvánosságra hozatallal együtt is lehetséges volt (15.§ 3. bek.). A javaslat elképzelése szerint a szerző vagyoni jogai a házastársi különvagyonhoz tartoztak, azonban az e jogok alapján szerzett jövedelem a közös vagyont gyarapította (15.§ 4. bek.). A szerző vagyoni értékesítésre való jogáról a részesedési jog kivételével lemondhatott, ezt a jogát korlátozottan vagy korlátlanul átruházhatta. Aki így e jogot megszerezte, az csak a szerző engedélyével ruházhatta tovább (22.§ 1-2. bek.).

A szerző részesedési joga elnevezéssel a kíséző jog intézményét – annak magyarországi törvénybeiktatása előtt több, mint 30 évvel – kívánta a magyar szerzői jogban meghonosítani. A francia szabályozást vette alapul, azonban azzal ellentétben ő nem csak a képzőművészeti alkotásokra, hanem valamennyi szerzői műre ki kívánta terjeszteni ezen jogintézményt. Elképzelése szerint az eredeti példány más, mint a szerző általi előadása esetén a nyers vételár meghatározott hányada a szerzőt illette (részesedése maximum 3% lehetett). Erről a jogáról a szerző előzetesen nem mondhatott le és nem ruházhatta át (16.§).

A szerző jogainak korlátozása körében kifejtette, hogy a szellemi alkotás értékesítése csak a kifejezetten

megengedett módon történhet. Ha ezt nem határozták meg, akkor a szerződéssel elérni kívánt célnak megfelelő módot kellett irányadónak tekinteni. Nem volt köteles a szerző ugyanakkor beleegyezni olyan értékesítési módba, amely a szerződéskötés idején nem volt szokásos (23.§ 1–2. bek.). A többszörösítésre adott engedély nem terjedt ki sem az alkotás filmrevitelére, sem a rádió útján való közvetítésre (kivéve a nyilvános előadáshoz való jog engedélyezésekor).

Előremutató a javaslat azon pontja, amely szerint a szerző elállhatott az értékesítési átruházástól, amennyiben a jogszerző(k) a szerződésben megállapított határidőben, ennek hiányában a szerződéskötéstől számított két évig nem éltek e joggal (29.§ 1. bek.). A szerző nyomban elállhatott a szerződéstől, amennyiben nyilvánvalóvá vált számára, hogy a másik fél nem képes teljesíteni vállalt kötelezettségeit. Ha e joggal jogosan élt, akkor nem kellett visszafizetnie a kapott ellenértéket, kivéve, ha a másik fél vétlen volt. Elállási jogáról egyekben a szerző nem mondhatott le (29.§ 2–4. bek.).

Érdekes és egyedinek mondható hazánkban Balás P. Elemér azon indítványa (a portugál törvény rendelkezése alapján), amely szerint nem hozhatták nyilvánosságra azt az alkotást, amelyet a házastárs ellenzett és olyan közbotrányt okozhatott, ami az ellenző házastárs személyét érintette volna (31.§).

A törvényjavaslat nem kívánta meg a megrendelő beleegyezését, ha a közbiztonság vagy az igazságszolgáltatás érdekében hozták nyilvánosságra a megrendelő fényképét (33.§ 1. bek.). Balás P. Elemér továbbfejlesztette a Kúria gyakorlatát, amikor kimondta, hogy sem a szerző, sem az ábrázolt személy engedélye nem kell a közéletben, napi eseményeken, felvonulásokon a folyóiratban vagy hírlapban való megjelenéshez, illetve az arckép tudományos, közművelődés, oktatás céljából való nyilvános bemutatásához. Egy kivételt azonban ismert: ha a megjelenés vagy nyilvános bemutatás méltányos érdeket sértett volna (33.§ 2–3. bek.).

Levelet vagy bizalmas iratot akkor is csak a címzett engedélyével hozhattak nyilvánosságra, ha az szellemi alkotást tartalmazott (34.§).

Az előadóművészek joga tekintetében a javaslattevő szakítani kívánt azzal az erőltetett fikcióval, miszerint az előadóművész a szellemi alkotás adaptálója és ezáltal maga is szerzőnek minősülne. Balás P. Elemér már sui generis védelmet sürgetett az előadóművészeknek és ezzel a szomszédos jogok előfutárának tekinthető Szalai Emillel együtt.⁹ Balás szerint az előadóművész az előadás során a művet újraalkotja, de ehhez nem szükséges eredetiség vagy intuíció, szemben a szerzői alkotással. Mindemellett nem feledkezhetünk el arról, hogy az előadóművészek teszik a művet élvezhetővé, művészien megformálttá és ezzel egy többletértéket adnak a műnek, melyet anyagi értelemben kell viszonyozni az előadóknak, valamint bizonyos jogosítványokkal kell őket felruházni az általuk előadott művön.¹⁰ Szalai álláspontja szerint az előadó egy magasabb fokú munkát végez, melynek célja a megismétlés időben, viszont

a szerző alkotásának célja a térbeli és időbeli egyszerűség és megismételhetetlenség.¹¹

A *mozgófényképészeti alkotások* (audiovizuális művek) körében a javaslat az előadóművész engedélyét is megkövetelte az előadás fimszalagra viteléhez. Ha az előadás üzleti vállalat keretében zajlott, akkor a vállalat tulajdonosának engedélye is kellett (35.§ 1. bek.). Az előbbi rendelkezéseket a rádióközvetítésre is alkalmazni kellett, akkor is, ha a szellemi alkotás nem állt szerzői jogi védelem alatt (36.§ 1–3. bek.).

Az üzleti vállalkozás keretében létrehozott filmalkotás esetében a kísérőzene és az előadóművész jogai a film szerzőjét illették meg (39.§ 1. bek.). Az ilyen filmalkotások esetében a szerzői jogok gyakorlásának a jogosultja a vállalkozó volt. Balás P. Elemér is elismeri ezen álláspont fikciós jellegét, hiszen nem a vállalkozó a filmalkotás valóságos szerzője, viszont nélküle a mű nem jöhetne létre.¹²

Rádióközvetítés útján nem lehetett közölni a nyilvános előadás első 10 előadását, ezidő után sugározott előadások közvetítéséért a szerzőt és az előadóművészt méltányos díjazás illette meg (43.§). Az előadóművész engedélye azonban nem kellett a nyilvánosan előadott irodalmi művek filmtudósítás céljára történő rögzítéséhez és a rádióközvetítéshez. A javaslat készítője azzal indokolta meg ezt a fentiekkel ellentétesnek látszó szabályozást, hogy ezek a beszámolók egyrésztől nem támasztanak versenyt sem szerzőnek, sem az előadóművésznek a mű értékesítésében, másfelől a közérdeklődés szükségletét elégítik ki, ráadásul még arra is alkalmasak lehetnek, hogy felhívják a közönség figyelmét az alkotásra.¹³

Gyűjteményes művek esetében, ha a gyűjtemény szerkesztőjét nem nevezték meg, akkor a kiadó, illetve a bizományos volt jogosult a szerző érdekében fellépni. Színrehozatal rendezőjének megnevezése hiányában az elsőként színrehozó vállalat vagy színház járhatott el a rendező érdekében (9.§ 1–2. bek.).

A gyűjtemény egyes részeit, melyek korábban nem jelentek meg, a szerző csak a szerkesztő beleegyezésével többszörözhetett (37.§ 1. bek.). Ha a gyűjtemény rendszer időszakonként megjelent (pl. hírlap, folyóirat), akkor valamely rész szerzője művét szabadon értékesíthette, kivéve, ha a szerkesztő vagy kiadó kizárólagos jogot szerzett az alkotásra. A hírlapokban megjelent irodalmi alkotást szerzője szabadon értékesíthette (38.§).

Az árjegyzékek, üzleti hirdetések, használati utasítá-

sok, lakásjegyzékek és ezekhez hasonló gyakorlati munkák a javaslat szerint akkor részesülhettek védelemben, ha az adatgyűjtés, illetve a csoportosítás tekintetében újszerűnek minősültek (89.§ 1. bek.).

A *szabad felhasználások köre* tágna mondható a törvényjavaslatban, ám jelen esetben csak az újdonságnak számító rendelkezésekkel foglalkozunk. Vers vagy versrészlet átvétele megzenésítés céljából Balás P. szerint is szabadon átvehető volt, meg kellett azonban nevezni annak szerzőjét és részesíteni kellett őt a zeneművel elért jövedelemből (55.§ 1. bek.).

Nyilvánosan előadott irodalmi művet szabadon felhasználhattak tudósítás céljából készült megfilmesítéshez, rádióközvetítéshez (ezekhez, mint fent említettem, az előadóművész engedélye sem kellett), valamint belépődíj nélkül tartott magáncélú összejövetelel előadásokhoz (pl. színjátszó köröknél – 57.§)

Nyilvánosan előadott zenemű egyes részeit bárki felhasználhatta filmes tudósítás készítéséhez (59.§). Szabadon előadhattak továbbá egész zeneműveket, ha ez a nyereségszerzés célját közvetve sem szolgálta, egyházi ünnepségen és zenei automatán, kivéve operának vagy más zenei alkotásnak színházi előadását és a filmes bemutatást (60.§).

A *bitorlások* tekintetében Balás P. kiterjesztette a kártérítés összegét a sértett elmaradt hasznára is; a kártérítés összege egyébként nem lehetett kevesebb, mint a bitorló gazdagodása (66.§ 1–2. bek.). Szentesítette a javaslat ugyanakkor a Kúria azon gyakorlatát, miszerint a jogi személy felelőssége is megállapítható bitorlás kérdésében, ha képviselője ügykörében eljárva követte el azt (67.§ 2. bek.). Mellőzhetőnek tartotta az elkobzást olyan esetekben, ha a jogellenes állapotot másképpen is megszüntethették.

Végül *kivette a törvényi oltalom alól* Balás P. Elemér a hivatalos használatra készült hivatalos iratokat, mint amilyenek a jogszabályok, valamint a térképeket és a műszaki terveket (90–91.§). Mindez csak azért számított meglepőnek, mert a BUE római szövege a térképeket és a műszaki terveket is szerzői jogi védelemben részesítette.¹⁴

Befejezésképpen megállapíthatjuk, hogy Balás P. Elemér a korabeli multilaterális egyezmények talaján olyan megoldásokat tartott szükségesnek egy korszerű szerzői jogi törvényben, amelyek közül számos rendelkezés napjainkban is időtállóan bizonyult.

Irodalom

Dr. Alföldy Dezső: A magyar szerzői jog, különös tekintettel a M. Kir. Kúria gyakorlatára. (Bp., Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1936.)

Almásy Antal: A szerzői jog mint személyiségi jog. (Jogállam, 1927. 252. 1)

Dr. Balás P. Elemér: Szerzői jogi reformtörvények. (Bp., Csáthy Ferenc Egyetemi Könyvkereskedés és Irodalmi Vállalat Rt., 1927.)

Dr. Balás P. Elemér: Törvényjavaslat a szerzői jogról. (Bp., Magyar Jogászegylet kiadása, 1947.)

Benárd Aurél–Tímár András (szerk.): A szerzői jog kézikönyve. (Bp., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1973.)

Faludi Gábor: A szerzői jog átruházhatósága a magyar szerzői jogban. (Magyar Jog, 1995. március)

Lontai Endre: Szellemi alkotások joga. (Bp., Eötvös Kiadó, 2001.)

Dr. Márkus Dezső: Szerzői jog. Törvények, rendeletek, joggyakorlat. (Bp., Grill Károly Cs. és Kir. Udvari Könyvkereskedés, 1905.)

Nizsalovszky Endre: Balás P. Elemér. (Jogászegyleti Szemle, 1948/1–2.sz.)

Palágyi Róbert: Szerzői jogi védelemben részesülnek-e a rádió leadott írói művek? (Jogtudományi Közlöny, 1926. 19. sz.)

Pikler Mór: A filmesítési jog. (Jogtudományi Közlöny, 1928. 1. sz.)

Dr. Pólay Elemér: Balás P. Elemér születésének századik évfordulójára. (Magyar Jog, 1984/1. sz.)

Dr. Rácz György: Egy polihisztor magyar jogász emlékezete. (Jogtudományi Közlöny, 1983. június)

Szalai Emil: Előadóművész, gramofonlemez, rádió. (Bp., Dante Könyvkiadó, 1935).

Szalai Emil: A magyar szerzői jog. Az 1921: LIV. törvénycikk a vele kapcsolatos rendeletek és a kiadói ügyletről szóló törvényes rendelkezések. (Bp., Az Athaeneum Irodalmi és Nyomdai R.-t. kiadása, 1922).

Szalai Emil: Szerzői jogunk reformja. (Ügyészek Lapja, 1918. 40. sz.)
Szalai Emil: Törvényjavaslat a szerzői jogról. (Jogtudományi Közlöny, 1918. évi 39. sz.)

Szladits Károly: A magyar magánjog. Általános rész, személyi jog. (Bp. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1941.)

A szerzői jogról szóló törvény reformja. A Magyar Jogászegyletben 1906. évi március havában tartott vita. (Bp., Franklin Társulat Nyomdája, 1906).

Jegyzetek

¹ Dr. Szalai Emil: Szemere Bertalan szerzői jogi törvényjavaslata in Jogi dolgozatok a Jogtudományi Közlöny 50 éves fennállásának emlékére 1865–1915. (Bp., Franklin-társulat, 1916. 591–598. pp.)

² Dr. Rácz György: Egy polihisztor magyar jogász emlékezete. (Jogtudományi Közlöny, 1983. június 4. 12–413. p.)

³ Dr. Pólay Elemér: Balás P. Elemér születésének századik évfordulójára. (Magyar Jog, 1984/1. Sz. 84–86. pp.)

⁴ Dr. Balás P. Elemér: Törvényjavaslat a szerzői jogról. (Bp., Magyar Jogászegylet kiadása, 1947. 4. p.)

⁵ Balás P. Elemér: Törvényjavaslat a szerzői jogról 6. p.

⁶ Faludi Gábor: A szerzői jog átruházhatósága a magyar szerzői jogban. (Magyar Jog, 1995. március 150. p.)

⁷ Szladits Károly: A magyar magánjog. Általános rész, személyi

jog. (Bp. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1941. 43–44. pp.)

⁸ Balás P. Elemér: Törvényjavaslat a szerzői jogról. 69–70. pp.

⁹ Benárd Aurél–Tímár András (szerk.): A szerzői jog kézikönyve. (Bp., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 54. p.)

¹⁰ Balás P. Elemér: Szerzői jogi reformtörekvések. (Bp., Csáthy Ferenc Egyetemi Könyvkereskedés és Irodalmi Vállalat Rt., 1927. 33–34. pp.)

¹¹ Szalai Emil: Előadóművész, gramofonlemez, rádió. (Bp., Dante Könyvkiadó, 1935. 38. p.)

¹² Szladits Károly: A magyar magánjog. 682–683. pp.

¹³ Balás P. Elemér: Törvényjavaslat a szerzői jogról. 104. p.

¹⁴ Dr. Alföldy Dezső: A magyar szerzői jog, különös tekintettel a M. Kir. Kúria gyakorlatára. (Bp., Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 1936. 159. p.)

ÉLETRAJZ

Emlékezés Szádeczky-Kardoss Samu professzorra

2004. november 10-én, életének nyolcvanhetedik évében, türelemmel viselt, hosszú, súlyos betegség után távozott *Szádeczky-Kardoss Samu* professor emeritus, a Szegedi Tudományegyetem nyugalmazott tanszékvezető tanára az élők sorából.

Szádeczky-Kardoss professor úr 1918. január 21-én született Kolozsvárt a magyar tudománynak számos tudós elmét adó, nemesi család sarjaként. Gimnáziumi tanulmányait 1927-től 1935-ig a Szegedi Városi Dugonics András Piarista Gimnáziumban, egyetemi tanulmányait az 1935–1939 években a Szegedi Ferenc József Tudományegyetemen végezte, görög-latin szakos tanári diplomáját 1940-ben kapta meg. Szakemberré formálásában, kutatói profiljának kialakulásában a legnagyobb szerepet elsősorban mestere, Förster Aurél, a klasszika-filológia professzora, Aristotelés-művek nemzetközi rangú kiadója, valamint a Régiségtudományi Intézet vezetőjeként Banner János játszotta. 1941 és 1944 között szülővárosában működött díjas gyakornokként, majd tanársegédként, 1943-ban „*Sub auspiciis Gubernatoris*” avatták doktornak.¹ Az 1944/45-ös tanévre a Budapesti Tudományegyetemre nyert címzetes tanársegédi besorolást, 1945 augusztusában a Szegedi Állami Gyakorló-gimnáziumhoz kapott tanári kinevezést.

1950-ben intézeti tanári munkakörben a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán kezdett

dolgozni, ahová az esztendő végén egyetemi docensi (az akkori szóhasználat szerint „intézeti tanári”) kinevezése is megérkezett. Addigi tudományos munkásságának elismeréseképpen 1952-ben a nyelvészeti tudományok kandidátusa fokozatot kapta, és ugyanezen év őszétől az Ókori Történelmi Tanszék vezetőjévé irányította. 1950 és 1957 között a szegedi és a debreceni egyetemről

száműzték a görög és a latin képzést, ám 1957-ben sor kerülhetett a Klasszikai Filológiai Tanszék újjászervezésére, amit Szádeczky-Kardoss Samu ténylegesen 1957-től, tanszékvezetői megbízás alapján pedig 1959 augusztusától 1988 július végéig vezetett. 1992-ben kapta meg a *professor emeritus* kitüntető címet. (Az ország és Európa egyik legkiválóbb grécistájának nem adatott meg, hogy Szegeden görög tanszék hozhasson létre, 1981-ben azonban sikerült megszerveznie a Klasszika-Filológiai Tanszék keretén belül a Bizantinológiai és Középlatin Filológiai Tanszékcsoporthoz, ami ma a Történelmi Segédtudományi Tanszék keretén belül működik.)

Tudományos munkássága első szakaszában a római birodalom nyugati és dunai provinciáinak társadalomtörténelmi kérdéseire, így elsősorban a *baugauda* és *scamara* mozgalmakra² és néhány görög *auctorra* (így például Mimnermosra, Xenophónra és Aristophánésre) összpontosult, valamint a Tisza nevének legrégebbi történetével is foglalkozott.³ 1962-ben került sor egyetemi